

אֵת נֶפֶשׁ הָאָדָם:

6. Whoever sheds the blood of man through man shall his blood be shed, for in the image of God He made man.

ו. שִׁפְךָ דַם הָאָדָם בְּדָם דָּמוֹ יִשְׁפַךְ כִּי בְצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אֵת הָאָדָם:

7. And you, be fruitful and multiply; swarm upon the earth and multiply thereon."

ז. וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וּרְבוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ:

(א) **ודברים אחדים.** לא ביאר הכתוב הדברים אלא ברמז במבואר במדרשים אבל לא פירשן הכתוב כי אם שהיו דברים אחדים ולמדנו דלא משום הדברים התעורר הקב"ה. כי אם בשביל שהיו אחדים. יהיו מה שיהיו. ודבר זה אם כי לפי הנראה אין בזה שום עון ואדרבה חבור עצבים ג"כ ראוי להניח. אבל כאן גרם לחשוב דבר שיצא לתקלת הישוב כאשר יבואר:

(ג) **ונשרפה לשרפה וגו'.** כל המקרא אין בו ענין שראוי להודיע לענין הספור ומה לי אם היו להם אבנים לבנין או בנו בעץ או עשו שריפת לבנים וכבר לפני המבול כתיב ויהי בנה עיר. ונראה דכאן מרומז קבלת חז"ל דהפילו לא"א לכבשן האש. ומגוף המקרא אשר הוצאתיך מאור כשדים אין הכרח. דלפי הפשט הוא מקום נקרא הכי וכמו דכתיב בארץ מולדתו באור כשדים ויצאו אתם מאור כשדים וגו' אלא כאן מרומז הענין דהא ודאי ללפי הקבלה שהפילו את א"א לכבשן האש. לא עשו כבשן האש בשביל זה אלא היה אתון נורא יקידתא לצורך הבריות. והודיע זה הכתוב שהיה כבשן לצורך העיר והמגדל. ומזה נבין כמה גדול ועמוק היה הכבשן ומזה הכבשן ניצול א"א. והא שלא פירש המקרא זה הנס באר היטב יבואר להלן י"ב י"ז:

Bereishit - Genesis - Chapter 9

28. And Haran died during the lifetime of Terah his father in the land of his birth, in Ur of the Chaldees.

כח. וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תֵרַח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ בְּאֹר כְּשָׁדִים:

29. And Abram and Nahor took themselves wives; the name of Abram's wife was Sarai, and the name of Nahor's wife was Milcah, the daughter of Haran, the father of Milcah and the father of Iscah.

כט. וַיִּקַּח אַבְרָם וְנַחֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁתֹּ אַבְרָם שָׂרָי וְשֵׁם אִשְׁתֹּ נַחֹר מִלְכָּה בֵּת הָרָן אִבִּי מִלְכָּה וְאִבִּי יִסְכָּה:

30. And Sarai was barren; she had no child.

ל. וַתְּהִי שָׂרָי עֲקָרָה אֵין לָהּ יֶלֶד:

31. And Terah took Abram his son and Lot the son of Haran, his grandson, and Sarai his daughter in law, the wife of Abram his son, and they went forth with them from Ur of the Chaldees to go to the land of Canaan, and they came as far as Haran and settled there.

לא. וַיִּקַּח תֵּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן הָרָן בְּנוֹ וְאֶת שָׂרָי כְּלֵתוֹ אִשְׁתֹּ אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאֹר כְּשָׁדִים לְלַקֵּת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:

Rashi

during the lifetime of Terah his father: lit. on the face of Terah his father. During his father's lifetime (Tan. Acharei 7). And the Midrash Aggadah (Gen. Rabbah 38: 13) tells us that he died on account of his father. For Terah complained about Abram his son before Nimrod for crushing his idols; so he [Nimrod] cast him [Abram] into a fiery furnace, and Haran sat and thought, "If Abram is victorious, I am on his side, and if Nimrod is victorious, I am on his side." When Abram was saved, they said to Haran, "Whose side are you on?" Haran said to them, "I am on Abram's side!" They cast him into the fiery furnace and he was burned. This is the meaning of **אֹר כְּשָׁדִים** the fire of the Chaldees.

על פני תרח אביו: בחיי אביו. ומדרש אגדה יש אומרים שעל ידי אביו מת, שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש. והרן יושב ואומר בלבו אם אברם נוצח, אני משלו, ואם נמרוד נוצח, אני משלו. וכשיניצל אברם אמרו לו להרן משל מי אתה, אמר להם הרן משל אברם אני. השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשדים.

(ד) **וראשו בשמים.** זה ודאי לא יעלה עה"ד שיהיה עיר אחת לכל העולם אלא כסבורים שיהיו כל הערים סמוכות וטפלות לאותו העיר שבה המגדל ויהיה המגדל לצפות ממנו למרחוק אחר כל הישוב שלהם שלא יהיו נפרדים בארץ אחרת. ע"כ נצרך שיהיה ראשו בשמים:

ונעשה לנו שם. אנשים משגיחים וממונים על הדבר ויהיו שרי צבא להעניש את העובר. דבל"ז אינו מועיל המגדל. וכ"ז היה לחשש פן נפוץ על פני כל הארץ. אמנם יש להבין מה חששו אם יצאו כמה לארץ אחרת. ומובן שזה היה שייך לדברים אחדים שהיה ביניהם ובאשר אין דעות ב"א שוים חששו שלא יצאו ב"א מדעה זו יהיו במחשבה אחרת ע"כ היו משגיחים שלא יצא איש מיישוב שלהם. ומי שסר מדברים אחדים שביניהם היה משפטו לשריפה כאשר עשו לא"א. נמצא היו דברים אחדים שביניהם לרועץ שהחליטו להרוג את מי שלא יחשוב כדעתם. ויבואר עוד להלן ו':

(ה) **וירד ה' לראות וגו'.** ענין ירידה כאן אינו כמו וארד להצילו מיד מצרים. או ירד ה' בעמוד ענין דמרים. דשם משמעו גלוי שכינה. אבל כאן לא היה אלא השגחה פרטית ופי' ירידה הוא באשר היו כל העולם מתנהגים רק בטבע ולא בהשגחה פרטית משום שלא התהלכו על פי תורה ועבודה (ובשביל זה המשילו חז"ל בעבודת כוכבים ח' שני אלפים תהו. היינו כמו מי שיש לו בן אע"ג שכל מעיינו בבנו מכ"מ כל עוד שהוא קטן ולא הגיע לתורה מסיח דעתו ממעשיו לבלי להקפיד כ"כ מה הוא עושה. וכן אינו משגיח על מאכלו ומלבושיו. כי הכל מעשה נערו עד שמגיע לשנים שמתחיל ללמוד תורה. אז אביו משגיח עליו לראות שלא יבלה עתו בדברי הוללות. וכנגד זה הוא משגיח שיהי' מאכלו ומלבושיו נאה ומתוקן בד"א. והנה אע"ג שכ"ז שהבן קטן אין האב מקפיד ומשגיח על מעשיו. מ"מ אם זורק אבן על ראש איזה אדם. ההכרח להזדקק למעשה זה הילד ולהענישו אע"ג שהוא עודנו ילד. אמנם השגחה זו אינו לפי כבודו של האב להטפל עם מעשה ילדים. ונקרא ירידה. כך כ"ז שלא היה אור תורה בעולם לא השגיח הקב"ה על פרטי מעשים של ב"א. וכמבואר בב"ר ריש פ' לך שראה א"א את הועלם כמו בירה דולקת ואמר תאמר שאין לה מדליק הציץ עליו בעל הבירה ואמר אני בעל הבירה. ר"ל שראה שדולקת ואין אדם מזדקק לכבות ותמה ע"ז וכי ברה זו אין לה בעלים. השיבו בעליו שבכונה כך הוא. כן השיב הקב"ה שבכונה אינו משגיח על מעשי ב"א והטעם הוא משום שהיו ב"א של תהו בלי תורה ואין כבוד לפני הקב"ה להזדקק עם ב"א פשוטים כאלה: ואין כבוד לפני הקב"ה להזדקק עם ב"א פשוטים כאלה בכ"ז כשעשו העיר והמגדל שנגע הרבה לכונת הקב"ה ירד ה' מכבודו להענישם ולראות במעשה בני האדם. היינו אנשים פשוטים שאין להם דעת תורה. וע"ע להלן י"ד כ':

(ו) **וזה החלם לעשות.** עתה אינו אלא התחלת דבר עבירה במה שרוצים שיהיו בישוב אחד: **ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות.** אם יגמרו המגדל יבואו למחשבה שניה למנוע בע"כ הנבדל ממחשבתם זו. וזהו דבר רצח ושוד המשחית את הישוב לגמרי ולזה לא מועיל מה שזכרנו בדעה (וזה שצעק ירמיה הנביא (ג') מה תיטיב דרכך לבקש אהבה וגו' גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים לא במחותרת מצאתי כי על כל אלה. פי' שהיו בימיו אגודות והיו מתפארים שהמה באהבה ושלום יותר מכל בני אדם. ואמר הנביא כי לא כן שהרי גם בכנפיך נמצאו דם נפשות נקיים ולא משום איזה גניבה וכדומה אלא משום שלא היה באגודתכם. נמצא באה אגודתם לרציחה ואין בזה שבח של שלום אלא באופן שיהיו נזהרים גם מלעשות רעה עם מי שאינו באגודתם):

Yirmiyahu - Jeremiah - Chapter 2

לג מה-תיטבי דרךך, לבקש אהבה; לכן גם את-הקעות, למדתי (למדתי) את-דרךך. **33.** How you adorn your way to seek love! Verily, even to the most evil you accustomed your ways.

לד גם בכנפיך נמצאו, דם נפשות אביונים נקיים; לא-במחותרת מצאתים, כי על-כל-אלה. **34.** Also in your skirts is found the blood of the souls of the innocent poor; you did not find them breaking in, but for all these

(ז) **אשר לא ישמעו.** כי יש שנים מדברים בשפות שונות. ומ"מ מבינים מה שמדברים. ע"כ פי' ונבלה שפתם. באופן אשר לא ישמעו איש שפת רעהו שלא יבינו כלל:

(ח) **ויפץ ה' אתם וגו' ויחדלו לבנת העיר.** ולא כתיב המגדל דאפי' היה נבנה המגדל היה בטל תכליתו להשגיח על הנבדל מהם. אחרי אשר נתבלבלו בלשונם. ולא ידעו אחד דברי רעהו אבל עדיין היה אפשר להסכים ברצון אחד לשבת יחד מש"ה הודיע הכתוב שממילא נפרדו לגמרי: